

86

451581

KOLOZSVÁRI M. KIR. GAZDASÁGI AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

szám.

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

ANUL IV

Nr. 13

1

APRILIE

1923

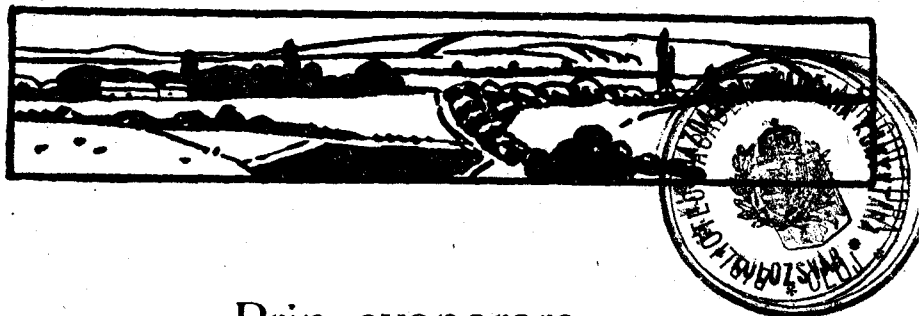
În acest număr: Prin evaporare... de Octavian Goga; In nopțile târzii, Coboară 'n minte, Nu duc străin avut, poezii de G. Rotică; Două concepții economice de Alexandru A. Hodoș; Alaiul de Virgil Cioflec; Atacurile împotriva Coroanei de Moise Nicoară; Războiul economic franco-german de Vintilă Petala; Viața literară: Literatura de război de al. a. h.; Cronica politică de Ion Balint; Gazeta rimată: O nuntă de argint de Barbu Lăutaru; Însemnări: O gazetă pentru popor, Autonomia Ardealului, † Dimitrie Onciul, In Banatul înstrăinat, „Era mai bine sub Tisza!”, Guvern tare și alegeri libere, Noul 1907.

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : PIATA CUZA VODĂ NO. 16

© BCUCIuj

Țara Noastră

Prin evaporare...

Zilele aceste s'a isprăvit un capitol proaspăt în frământarea așa numitului partid național.

Aventura recentă se aseamănă leit cu escapadele bunilor burghezi veniți pe câteva zile la București. Totul s'a petrecut după ritualul consacrat al chiaburului provincial. Ajuns în Capitală simpaticul oaspe, se știe, după primele momente de șială și circumspecție, de obicei apucă pe mâinile unui tovarăș de ocazie care într'un acces de dragoste subită îl strânge la sân. Urmează de grabă asigurările reciproce de bună prietenie, apoi întâlnirea întâmplătoare cu amici noi, și pe urmă cunoscutul chef de rigoare, cu cântece, cu tãmbălău, toasturi, pãhare sparte, și la sfârșit în zorii zilei intervenția poliției, care, brutală ca totdeauna, pune lucrurile la punct. După-ce furtuna s'a potolit și călătorul atins de scepticismul de a doua zi își face bagajul s'o ia din nou către casă, atunci înțelege nenorocitul că portofelul i s'a pierdut în învãlmășala de peste noapte și că nu i-au rămas decât trei poli rătăciți în buzunarul dela vestă...

O analiză cât de pripită arată că domnii dela Cluj cu politica lor au ajuns exact în halul tragi-comic al bietului sacrificat răpit de valul tumultuos al Capitalei.

Discuția proiectului de Constituție la Cameră i-a împins și mai departe pe povârnișul pe care alunecă vertiginos în timpul din urmă. După sgomotoasa orgie a retoricei regionaliste în Ardeal, după atitudinea detestabilă cu prilejul încoronării și după contopirea cu rămășițele impure ale takismului, a venit obstrucția din dealul Mitropoliei inaugurată cu declarația d-lui Iuliu Maniu, continuată cu opereta de rãsvrãtire dela *Dacia*, potolită de tulumbele primăriei și terminată, ca ultim acord, cu gazele odoriferante asvãrlite în incinta Camerei.

Cetitorii și cu deosebire lumea noastră chibzuită din Ardeal vor judeca întru cât această serioasă contribuție la rezolvirea trebilor țării

salvează, nu demnitatea unui partid, dar măcar obrazul unor oameni. Decorul acestei „lupte constituționale“, cu serpentinele și tiribombele ei, auzindu-se aici acasă nu va avea darul să producă nici o specială bucurie, nici măcar sentimentul că reprezentanții comitetului de o sută s'au ridicat în considerația deaproapelui la București. O nouă decepție va încerca sufletul partizanilor modești din Ardeal, pe a căror spinare răbdurie de ani de zile o inconștiență frivolă își face de cap.

Situația d-lor Vaida—Maniu și soții însă pe urma faptelor recente nu se rezumă numai la un defect de frumusețe. Ea e mult mai gravă și prezintă consecințe din ce în ce mai importante.

Frăția de arme cu partidul țărănist dă un aspect cu totul particular îndrumării actuale din tabăra fostului Consiliu dirigent. Prin această colaborare, care se strânge tot mai mult, partidul național apucă pe drumul mișcărilor de „rezistență activă“ propagate de concepția d-lui Mihalache. Recentă agitație de stradă este, după cum ne asigură fruștații țărăniști, numai un preludiv al violențelor de mâine care se vor revărsa peste toată țara. Este evident, că gruparea d-lui dr. Lupu, sprijinită cu deosebire pe elemente uvriere internaționale din București, își intensifică cu acest prilej acțiunea și aruncă în cercuri cât mai largi fermentul tulburător. Fostul ministru de interne destul de abil în ale propagandei, dându-și seama că concepția de extrema stângă la care s'a angajat nu poate duce la țintă decât printr'o cât mai largă răscolire a maselor, își merge înainte drumul început, afișând toate lozincele care pot avea un răsunset în păturile cărora se adresează. E pus deci în lucrare arsenalul cunoscut al mișcărilor de stradă: exaltarea mulțimii cu orice preț, șarje împotriva Regelui, un filosemitism strigător, etc. Toate aceste își au repercursiunea lor în dosul cartierului din Lipsani, îmbucurând deopotrivă și pe doctorul Lupu și pe doctorul Stern, plus „presa independentă“ dela București, care cu toții înțeleg bine că, în lipsa posibilității de a veni la guvern, o asemenea agitație este totuși o apreciazabilă contravaloare pe seama unui partid în așteptare...

În această operă de programatică sbiciuire a instinctelor mulțimii din partea partidului țărănist, partidul național a luat rolul de *famulus*.

Călăuziți de logica clipei, lipsiți de simțul prevederii și de pătrunderea lucrurilor, sârmanii desrădăcinați din Ardeal care strigă la *Dacia*, sunt orbiți de patimă și nu-și văd interesul lor. Elementari ca întotdeauna ei s'au legat la remorca tovarășilor, neștiind nici ce vor nici unde merg. Cetițiți interviewul d-lui Vaida și veți vedea că vorbește de „revoluție“, cetițiți *Patria* dela Cluj unde se aruncă cuvinte ireverențioase la adresa Suveranului... S'ar părea că un strașnic reviriment s'a produs în mentalitatea acestor cetățeni pașnici cununați cu consiliile băncilor și alte întreprinderi burgheze, s'ar părea că falfăirea steagului roșu și un vifor dornic de baricade agită sufletul lor împingându-i spre îndrăznețe gesturi liberatoare. Toți care cunoașteți mai deaproape psihologia acestor eroi ai libertății, cântăriți-le revolta și nu pierdeți ocazia de a vă imagina pe d. Iuliu Maniu în

postură de retor al maselor răsvărite și pe domnul Ciceo-Pop în vârtejul asaltului de desrobire... Venerabili canonici dela Oradea-mare sau profeți din câmpia Blajului, care cetiți isprăvile proaspete ale comitetului de-o sută, nu simțiți oare-cum trebuința de-a vă revizui conștiința pe urma acestor avânturi tinerești ale șefilor, — ori v'ați făcut și sfințiile voastre antiregaliști și ați hotărît să votați lista doctorului Stern la alegerile viitoare?...

Lucrul e limpede, bărbații de stat dela Cluj împușcă și de astădată peste țintă.

Incapabili să ție în mânilor firele conducerii, desmițind sentimentul public care i-a scos la suprafață, nesocotind impulsurile românismului din Ardeal respectuos de Dinastie și complex ferit de rățaciri internaționale, ei printr'o penibilă inferioritate de gândire pe urma colaborării cu patronii lor actuali sunt copleșiți de mimetism și simpli статисти fără voință joacă în drama care nu e a lor, pregătind drumul altora...

În astfel de împrejurări rolul nelămuriților diletanți ia tot mai mult aspectul grotesc al provincialului nepriceput care între două trenuri la București plătește bucuria altuia și se retrage apoi cu buzunarul gol și cu amărăciunea târzie a păgubașului pățit...

* * *

Partidul național prin însăși alcătuirea lui nu este o grupare în-doctrinată care călăuzită de anumite principii ar avea o dorință de luptă și-o tărie a așteptării. Cum s'a mai spus, sub această denumire se găsea pe vremea ungușilor clasa conducătoare din Ardeal susținută de ideea diferențării de rasă și nimic mai mult.

În mod normal această burghezie din satele și orașele noastre, după dărâmarea regimului maghiar, prin instinctele ei de conservare și-a dat seama că trebuie să vie grabnic la conducerea țării și să se împărțășească cu-o oră mai curând de binefacerile puterii. Ardealul românesc, spun fruntașii vieții de aici, a luptat veacuri de-arândul cu aparatul de stat, care l-a oropsit și l-a apăsât neconținut. Trebuie deci o operă imediată de reparație la noi pentru a accelera procesul nostru de refacere și-a pune în valoare energiile care s'au irosit. Această operă însă nu se poate face decât dela guvern, având numai astfel și-o liberă inițiativă și mijloacele de realizare.

Cât mai puțin în opoziție și cât mai mult la guvern, — iată dogma supremă a mentalității partidului național. Prin prizma acestei convingeri trebuie văzută toată svârcolirea celor o sută. Părerea lor era următoarea: Țara întregită nu se poate governa fără participarea Ardealului, ardelenii deci trebuie să rămâie într'o singură tabăra politică, ca să ia parte la toate guvernările punându-se de-asupra fluctuațiunii vremelnice ale partidelor din vechiul Regat și devenind astfel arbitri permanenți ai situației.

Concepția era, cum s'a văzut, pur teoretică și impracticabilă, fiindcă mai întâi nu se putea închipui o izolare ermetică a Ardealului

de curente de gândire din restul țării și al doilea rezerva absolută față de celelalte partide nu constituia o tărie ci o slăbiciune. Conducătorii dela Cluj însă au profestat aceste păreri și de-aci orbecăirea lor continuă după un acord cu *ori-cine* pentru acapararea puterii, târguiala homerică a „pertractărilor“ cu toată lumea. Nenorocirea a vrut, cum se știe, ca încercările de înțelegere să dea greș pe toată linia și dorința de-a fi la guvern cu orice preț să se transforme într'o opoziție de lungă durată fără nici o perspectivă pentru ziua de mâne...

Care este rezultatul fatal al acestei stări de lucruri? Conducătorii dela Cluj după ce patru ani de zile au îngrămădit zadarnic cu ofertele lor partidele de guvernământ, simțind că nu mai sunt șanse de venire la cârmă, astăzi au ajuns în pragul desnădejdiei și se sbat amarnic dincolo de limitele rațiunii. Fatalitatea i-a adus alături de partidul cel mai depărtat de conducerea țării, care tocmai din acest motiv, ne-având o răspundere imediată, se dedă la agitații largi cu scop de propagandă. Întârziații discipoli ai politicei ungurești, complect deplasați în vâltoarea din Capitală țin hangul asociațiilor lor adoptându-le vocabularul și atitudinile schițând în gol gesturi revoluționare și prăvălind-se tot mai departe de beneficiile puterii la care au râvnit totdeauna.

Lumea însă, cărturarii și burghezii Ardealului, ce zic la această evoluție paradoxală a frunțașilor lor? O profundă descurajare stăpânește rândurile de-acasă. Opoziția de patru ani n'a intrat nici un moment în psihologia acestei societăți dornice de reparații grabnice? Multele nevoi au copleșit pe partizani, fiecare zi de rezistență devine mai slabă, îndoielile cresc, murmurul de protestare se întetește în toate colțurile și destrămarea a început.

În măsura depărtării de cârmă, în măsura ce avansează șefii spre lozincele lărmuitoare ale actualului „război de guerillă“, grosul armatei rămâne înapoi și ostașii se uită împrejur după o conducere mai pricepută...

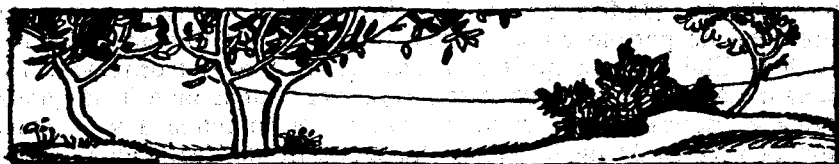
* * *

Nu, — partidul național nu va muri de moarte violentă cu învolburări tragice și sguduirii mari.

Povestea lui va fi simplă, logică, și inofensivă. Ca un păhar de apă pus în bătaia soarelui într'o lungă zi de vară, din care lichidul se subțiază încet și sigur până dispăre, așa se va isprăvi această agonie lentă: *prin evaporare*....

Încă o nouă schimbare de guvern care vă deschide o nouă perioadă de opoziție și eu vă poftesc fără supărare, domnilor doctori, să ne uităm împreună ce-a mai rămas pe fundul păharului...

OCTAVIAN GOGA

În nopțile târzii

*Eu știu că plângi în taină în nopțile târzii,
Când dorul lângă tine, la patul tău îl știi,
Și știu ce mult te sbuciumi când tainic îi șoptești
Ce n'ai fi vrut în suflet nicidecum s'adăpostești.
Eu știu c'obrazul palid o lacrimă de foc
Ți-l arde, când din visul cel mai fără noroc
Și cel mai drag coboară sub gene, tremurând,
Să nu-l alunge ochii ce i-a găsit plângând.*

*Și știu c'ai vrea atuncia, doritul vis sfios
Să nu coboare noaptea atâta de frumos;
Ai vrea să scapi de dânsul, de sbuciumele lungi
Și când îl vezi ce mândru-i te doare să-l alungi
Eu știu s'atunci fierbinte îl rogi pe Dumnezeu
Să nu-ți trimită visul pe care-l chemi mereu
Și știu că plângi atuncia ca un copil pierdut
Ce plânge fără sprijin pe un drum necunoscut.*

*Iubirea asta tristă cu nopți de suferinți
Și ochii mei mi-i umple cu lacrimi fierbinți,
Și-o rog și eu să plece precum o rogi și tu
Și-i spun și eu ca tine: că nu se poate — nul!
Și dacă este-o vină iubirea ce-o simțim
E sfântă vina noastră, căci noi o răsplătim
În nopțile de sbucium cu chinul ce-l mai greu:
De-a n'o voi, și totuș de-a o dori mereu.*

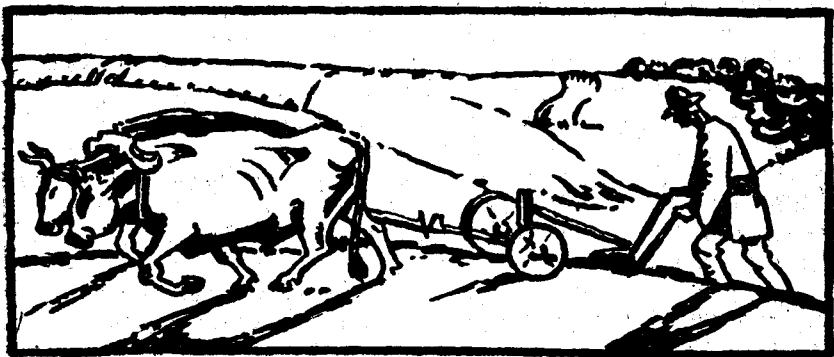
Coboară 'n minte

*Coboară 'n minte o icoană, un chip ce eu l'am izgonit
Din suflet; chipul tău, iubită, greu vinovat și osândit.
Te văd trecând pe lângă mine, te văd în clipa asta 'n minte:
Ascunzi un zâmbet ce-l avuseși numai cu'n pas mai înainte.
Mai mândră, mai nepăsătoare decât pe lângă alții treci,
Par'car voi la toată lumea să spue ochii tăi cei reci,
Că din albastra lor nălțime, din mândrele priviri străine,
Nici când o rază de iubire n'a coborât până la mine.
Ii văd trecând pe lângă mine, nepăsătorii ochi — și'n ei
Eu văd zădărnicia luptei cu inima unei femei.*

Nu duc străin avut

*Pe uliți neumblate ieșit-am din oraș,
Pornind către pădure pe-ascuns ca un ocaș.
Și nimănui în lume vre-un rău nu i-am făcut
Că fug acum de oameni. Nu duc străin avut,
Nu duc cumva ascunsă coroana unui craiu,
Nu duc nici altă pradă, nu duc nimic sub straiu.
Nu duc cu mine nici-o nelegiuită faptă,
Ci numai singur dorul mi-l duc cui îl așteaptă.*

G. ROTICĂ

Două concepții economice

Este și acesta un plictisitor loc comun, care se strigă pe la toate răscrucile ori de câte ori e vorba de a se scormoni urmările dezastuoase, strecurate ca un adevărat virus în viața popoarelor sguđuite de aspra pustiire a rășboiului. Omenirea credea într'o regenerare morală, și s'a ales cu o primejdioasă dezorganizare economică. Invingătorii cași învinșii se sbat în mijlocul acelușă greutăți, nespus de îndărătnice. Dacă sunt și spirite încrezătoare cari nădăđduiesc (noi credem că cu drept cuvânt) în facultățile de energie ale civilizației noastre creatoare, se aud în jurul nostru destule glasuri pesimiste cari, ca dl Keynes, vestesc apropiatul faliment, sau ca Maxim Gorky, proorocesc inevitabilul cataclism al întregi orânduieli din Europa.

Clipa este, într'adevăr, foarte dificilă. Statisticile, brutale, arată o îngrijitoare diminuție a producției. Negoțul dintre diferitele popoare e o palidă caricatură. Balanța schimbului de valute zace prăvălită la pământ. Pretutindeni, lipsă, dezorientare și, ceace e mai rău decât orice, un vag sentiment de nesiguranță, întovărășit pe-alocuri de fierberea surdă a unei adevărate spaime. N'avem nevoie să mergem prea departe pentru a privi urăta perspectivă în toată golițiunea ei. Nu vom transporta pe granița Rinului, unde două mari națiuni s'au încleștat într'o supremă strânsoare, nu vom cerceta curba amețitoare pe care s'a cobrât valuta Vienei, și nu vom privi îngrijitoarea defilare a muncitorilor fără lucru din Anglia. E deajuns să contemplăm modesta noastră gospodărie națională, dăruită cu atâtea bogății ascunse (foarte bine ascunse) pentru ca, punând degetul pe propria noastră rană, care nu e cea mai dureroasă din toate, să înțelegem la ce răspântie ne găsim. Incercările desperate de a ridica cursul leului românesc, s'au lovit de misterioase zăgazuri financiare. Puterile noastre par neîndestulătoare și neprfcepute pentru a pune în valoare fructele capacității noastre productive. Starea de astăzi a transportului nu îngăduie nici măcar nestân-

jenita distribuire a disponibilităților existente. Exportul nostru e mult, mult în urma cifrelor dinainte de război. Și prețurile pieței interne strâng într'un clește din ce în ce mai dureros pe consumatorul exasperat.

Trebuie să mărturisim că nimeni n'a găsit încă firul Ariadnei, care să arate calea mântuitoare în acest labirint nesfârșit de probleme, atât de încâlcit țesute laolaltă. Oamenii politici fâgăduiesc (e o deprindere de care nu-i poate desbăra nimeni) și economiștii dau din umeri, neputincioși. E știința economiei politice, care întrunește observările celor din urmă cu exigențele celor dintâi, prea tânără pentru a face față penibilei sale misiuni?

Nu știm. Dar până acum, din nenorocire, toate rețetele au dat greș. Se vede că Europei îi este scris să se refacă din propria sa cenușe, ca pasărea Phoenix, — fără ajutor medical...

* * *

Totuș, din haosul care prezidează astăzi la producția și repartizarea bogățiilor, se delușesc două concepții economice, și din ciocnirea lor poate își va face loc măcar o rază de lumină. Sunt două experimentări formidabile, cari vor arăta, poate, drumul cel drept. Pe cea dintâi, o știm prea bine: este tragica aplicare din Rusia a *principiilor comuniste*. Pe cea de-a doua, abia o întrezărim, în Italia, unde noul dictator fascist Benito Mussolini caută salvarea în proclamarea unui regim economic *individualist*. Într'un spațiu enorm, iată din nou față în față, disputându-și întietatea, cele două doctrine ireconciliabile: *socialismul și liberalismul*.

Ce a îndeplinit metoda comunistă în Republica sovietică, nu e o taină pentru nimeni. Ori-cât ar fi încinsă Rusia de zidurile chinezești ale izolării, ne-au parvenit destule vești despre tragedia întunecată a foamei care roade răunchii „colosului cu picioarele de lut“. Socializarea mijloacelor de producție în industrie a dus la ruina completă a fabricelor. Guvernul dela Moscova face eforturi supra omenești, nu pentru a reface ceea ce s'a distrus, căci aceasta este o adevărată himeră, ci pentru a se apăra împotriva unei catastrofale derute. Nici cele mai elementare nevoi ale serviciilor statului, în primul rând ale căilor ferate, nu pot fi satisfăcute. Socializarea pământului a micșorat pe de altă parte în așa măsură producția agricolă, încât fostul nesfârșit grânar al Rusiei a ajuns un înspăimântător refugiu al canibalismului, — astăzi când nu mai sunt antropofagi nici în Africa.

Metodele opuse se încearcă în momentul de față în Italia. Acolo, ca o consecință a triumfului ideii naționale, care a salvat statul de anarhie prin eforturile conștientă și îndrăsneată a unui mânănciu de oameni hotărâți, Benito Mussolini lasă drum liber și pe teren economic inițiativei individuale. Războiul a însemnat, de fapt, în această privință, o geloasă statificare a tuturor ramurilor de producție și a mijloacelor de exploatare a acesteia. Fiecare fărămă de energie era captată în folosul țintei supreme: victoria militară. Statul era, pe rând, bancher, industriaș, agricultor și comerciant, așezând cu mâna sa ne-

cruțătoare, în vederea unui scop hotărît, tot mecanismul de valorificare și de distribuire a roadelor muncii particulare, intervenind, controlând și poruncind pretutindeni, și având o singură preocupare: câmpul de bătaie.

Noul guvern al Italiei tinde să restabilească normalitatea începând prin a înlătura cu totul regimul statornicit de necesitățile războiului. Socoteala e simplă. Se stărpesc originea răului, pentru că răul însuși să dispară. Dar, pentru că sunt și pierderi cari nu se vor înlocui niciodată, dl Mussolini merge mai departe cu admirabilul său curaj. Ziarele au anunțat că Italia se pregătește să cedeze în grija unor exploatare private toate serviciile remuneratoare ale statului. Să predea căile ferate, să desființeze monopolurile și să ridice restricțiile oricărui intervenționism. Ca totdeauna, știrile cari ne sosesc prin intermediul presei străine, sunt încă laconice. Programul economic pe care conducătorii de astăzi ai Italiei se pregătesc să-l aplice țării lor, apare prin urmare sub aspectul câtorva jaloane răslețe. Ele pot totuși să indice drumul pe care se va merge. E biruința credinței că eforturile individuale e cel mai de competență factor în alcătuirea socială, și față de el legiuitorul nu trebuie să intervină decât numai atunci, când se primejduiește însăș temelia colectivității.

Va birui această a doua concepție, după ce cealaltă, a comunismului, a dat un atât de tragic „fiasco”? Experiența e și de data aceasta, plină de ascunzișuri dureroase. *Ars longa...* Din nenorocire, vreme prea multă de așteptat, nu avem.

ALEXANDRU A. HODOȘ

Alaiul

Moș Bursuc urmează...

„Belchim și cu mine ședeam ca pe spini, atâta ne era să aflăm cum a purces vânătoarea dela Lacul Beleleului, căci pocnete de pușcă se auziseră în mai multe rânduri, împrejurul nostru...

Incepuse liniștea asfințitului la Pralea. Din ocoalele de tufe se coborâseră și caprele. Nici un suspin pe valea aceea blagoslovită. Ne învăluia odihna presărată de mâna lui Dumnezeu, și, nouă ucigașilor, ne plesnea fierea să iscodim tainele aproapelui...

Ne-am furișat, întâiu mai cu sfială, pe lângă garduri...

Finișoara, ca să fie pe placul vânătorilor, le ieșise în prag cu plin; cu catrința strânsă peste șolduri de țipă, se vânzolea îmbujorată, cu azimă caldă purtată în palme, cu meșteșugite fripturi de măiuț.

Cu tragere de inimă să mulțumească oaspeții, lui Trache îi schinteiau ochii...

Când am picat noi se mai astâmpăraseră înfometații.

Imprejurul mesii, veseloși, spuneau litii.

Socotită clipa cea mai potrivită, Trache se așeză între noi, pe prispa înaltă, spoită cu lut, cu picioarele atârdate...

Incolăcind pe Belchim cu brațul pe după gât, începu:

— ...Cum a prins de veste că s'au ridicat toți la plaiu, conu Pavel, obiceiul lui, m'a așteptat să-l sosesc...

Cu trupul și cu graiul se înfinge în mine:

— Zici că l-ai văzut?

— Văzut, cucoane...

— Cum e? Ia spune-mi.

— Urs de cei mari... posomorât! urs greu... împovărat de păcate!
E fugărit de pe Bogdana... Cum îi musafirul nostru se cade să-l întâmpinăm cu bufneli de armă.

Nu se gândi mult ca să mă întrebe:

— Mai mare ca cel pușcat de Cristea?

— Mai!

Făcu mușcându-și buza:

— Ce triste are Cristea ăsta! și vânatul parcă-i orb... În primăvară, când fu, nu tot el pușcă dihania?!

Mă grăbii să-i întorc:

— Acela era pucios, coane Pavele; nu încrestează nimic... Cojocul pe el ros de ședere și de traiu rău... urs zăcut! Țsta-i negru, cu legătură albă la gât, de cei gulerati se chiamă... Blana pe el procopșită, de răzeș vasăzică, cum îi blana cea scumpă !

— Zici că-i mare... E cât un vițel, hai ?

— Urs bătrân, cucoane; urs cu brâne ce mai vorbă... urs de umblă prin pietri desculț! O stat câteva zile în Sihastru... vine din Bourul... Nu i-a plăcut p'acolo, s'a lăsat pe partea noastră... să bea aghiasmă! De-acu, zic, i s'a împlinit lui cumătru Mârăilă... Parte de zile nu mai are; ciasurile îi sânt numărate.

— Ce ?

— Il răpui!

În glumă s'a tras pe șea îndărăt ca înspăimântat, făcând ochii mari, dar pe fața rumenită de aerul răcoros de munte, am văzut cum i-a alunecat o fluturare de părere de bine.

„Mi-a strecurat câțiva bani de argint:

— ...dela mine, o spumă; nu intră în tocmeală. Vezi pune o vorbă pe lângă Mârăilă; diseară să dorm cu el în Pralea.

Conu Pavel fusese pe vremuri ispravnic la baltă. Banu-i cu lipici, știa el că dacă ești meșter să-l potrivești să pice la loc miluit, la o nevoe îți aduce ceva.

— Nu arunca el undița unde nu e pește, — împlinirăm Belchim și cu mine, — dacă zici că e dela baltă!

Cum vă spun, pe hățaș, în sus, ne-a scos bălana leichii Chivii tocmai în Poiana Mărului.

Scăpați de supt bolțile de întuneric, în poiană era ziuă plină.

Conu Pavel a descălicat ca un flăcău, fără ajutor. Cu mâinile'n brâu ocolea cu ochii luminișul, parcă acuma i se deschidea înainte pentru întâiaș dată.

Poiana toată juca într'un abur ușor. Păsăretul mărunțel sbura prin vârfuri. Se minuna de atâta frumsețe...

— Ce dulce zi! rosti cu înduioșare. Frumsețea asta, măi frate Trache, aș băga-o'n sân, să plec cu ea...

Cu ochii umezi mi-arăta coliba dărămată a lingurarilor, pitulată între brazi:

— Uite, acolo aș sta... Apoi răsând: Nu e, măi, și pentru mine un loc de pădurar? da'nu la Stat, că Statul plătește prost!

Frământat de călărie or poate îl fulgerase vreun junghiu prin piciorul cel beteag, eă deodată se întunecă la față, zice întristat:

— Dumnezeu ne adună, el ne risipește...

A oftat și s'a răsturnat pe iarbă, într'un cot.

Ai fi crezut că e gata să intre în groapă, cu așa glas sfârșit vorbise pân'ce dete cu ochii de Cristea: în cămașă, cu surtucul pe mână, urca de ieșia fum din el. La pripor, când s'a opintit calul, i s'a retezat chinga dela zâmboc, a rămas pe jos.

Ne întrebă abia trăgându-și sufletul:

— Da' bine, măi băeți, muntele ăsta parcă a mai crescut de astăprimăvară ?

— A crescut, păcatele tale! Tu nu vezi măi că ți s'au muiat balamalele. Să fiu în doaga ta, m'aș svârli singur la fier vechiu... Tu nu știi că țaria vânătorului sânt picioarele?

Cristea, atins de asemenea vorbe, nu-și putu stăpâni firea lui iute, isbucni:

— M'a văzut cineva pe mine fugând la vânătoare?

Prefăcut și încet:

— Vorbim și noi... Nu trebuie să te superi.

— Tu dai și tu strigi! Azi acolo, drăcia dracului: să nu mă supăr!

Pavele: mie nu-mi trebuie mult: odată-mi sare țăncușul!

— Tocmai d'aia...

— Dacă-i tocmai d'aia, împușcă numai tu! Ceșt laltî am venit gură-cască după tine, ca nuntași... Eu unul mă lipsesc de așa vânătoare. Otravă.

Smucește pușca din mâna lui frati-mio Costandache care i-o ducea; și-o aruncă între spete și cu mâinile'n buzunar, o ia de-a razna prin Sihlă, bombănind.

Conu Pavel, tolănit, după ce-i stricase borșul se făcea că nu-l bagă'n seamă, zicea pe viers de doină în spatele lui:

*Unde-i greu voinicului
Și necaz drumețului...*

Gagu, Țepeluș, Vărzaru, făcuseră altă ceată. Suiau prin țihlă, pe la Varnița. Șopocăiala lor se auzia prin frunze tot răi aproape. Când s'a ivit căpățâna lui Vărzaru de supt mal, cu mustățile înbârlingate ca două coarne de țap, conu Pavel începu să-și facă cruce:

— Dă, Doamne, să găsească și eu un urs mort, împușcat gata, să-l duc soacră-mi plocon...

— Lovea el în cineva cu vorba asta? întrebaram amândoi aproape întrun glas.

— Lovea și încă bine!

Cel însemnat era Vărzaru, care avea o soacră de cam se uita la gineri pe sub gene...

Tofologului de domnul Gagu, cum se iscă în băț, cu picioarele strâmbe, de după un frasin — îl și luă la cătare:

— Gagu, ar vrea să tragă și el într'o ursoaică durdulie, dar nu-i înlesnit...

Țepeluș, îmbrăcat cu o bundiță scurtă, cu guler de vulpe, mirosea a canfur...

— Dă-te 'n lături cu sărăcia asta de pute, că acuși îți zic ceva!...

— Zi orice!

— Fiară fuge de miros, zise Belchim; avea dreptate...

Mie îmi pierise pofta.

După ce-i-a cătrănit și le-a luat sporul, făcu către mine:

— I-ai tăiat urmele?

— Azi dimineață, de cu noapte, am găsit călcătură proaspătă... colea, colea, frunze întoarse cum s'a târșit la vale, somnoros... Aiurea

n'are unde fi... Pe unde s'a dus tot p'acolo se 'ntoarce... Il avem în palmă.

— Prihodul?

— Bun, în lege! În faţă, când îţi arunci ochii: o surprătură prăvălită... Nălucile dor să se spînzure p'acolo... În cleiul din smircul Bebeleului n'o fi zănatic să se arunce... Are să se prelingă în sus, pe lângă stîncă de care se freacă când trece. I-am văzut chiar peri de-ai lui sleiţi pe piatră.

— Alt drum n'are, zici?

— N'are! O cărmi îndărăpt, Costandache în dreapta noastră, întăreşte straja. Mi-l abate cu mâna... Ursul doară înţelege semnele noastre.

— Măi, Trache, tu parcă l'ai aduce de urechi, aşa vorbeşti.

— Zău, cucoane... îi vedea!

Vânătorii se ţineau şi ei în urmă, cu paşi îndărătnici.

Se 'ntoarce şi le spuse:

— Să ne luăm în primire ţiitorile... Acu ne fură noaptea! Să lăsăm gluma.

Trache, împlineşte-ţi slujba!

Cu gâlceava lor, nu s'a mai gândit nimeni să tragă sortii ca altă dată şi să vedem ce loc apucă fiecare.

Am înşiruit vânătorii pe creastă, care pe unde.

Cu toate că erau puşcaşi vechi şi de atâtea ori urcaseră plaiul, cât la porci, cât la capre, pe care cum îl aşezam, îi şi spuneam:

— Nu se trage decât în vînat mare... Să nu stricăm bătaia!

În vârful picioarelor, ne-am strecurat printre copaci, spre locul nostru.

În drum mă 'ntreabă conu Pavel:

— Pe Cristea l'ai aşezat?

Cristea, pe creastă, cu brîncile pe puşcă, aşteptă să ne aşezăm noi mai întăiu.

— Nu-mi purtaţi de grijă. M'aşez eu unde m'o tăia capul, dacă merge p'asa!

Şi nici una nici două, oameni buni, s'a aşezat supt noi, la scursoare...

— V'a tăiat prihodul! zice Belchim.

Cum ne-am îndepărtat unii de alţii, şi fiecare a rămas singur, nu s'a mai auzit nimic. Întoate părţile, jur împrejur, se 'ntindea munte de munte. Codrul cu adâncurile lui te soarbe, te amuţeşte. Vânătorul este o frunză: aşteaptă să tresară la auzul cornului...

Conu Pavel, după un brad, s'a lăsat în stinghii... Eram la adăpost. Vântul suna ușor dinspre vale, așa că trecea pe d'asupra noastră...

— Vântul era bun...

Ca să pornească hăitaşii, mă înalţ pe un buştean şi trâmbiţez.

Apoi m'am lipit de pămînt; puşca, tolba lângă mine...

Ne ferea doi, trei farsini;... poteca cobora şerpeşte... se vedea descurcată.

Nu se stinsese bine glasul cornului pe văi şi din tufiş svâcnec două

pete roșcate; ca sfârlezile s'au răsucit pe loc și bășt! săgeată înapoi în ascunziș, cu cornițele pe spate...

Apoi două focuri la rând, una după alta, pripite.

— Cristea! făcu conu Pavel, a tras alături...

În depărtare... glasurile hăitașilor... țâhnetul copoilor...

Noi cu degetul pe trăgaciul.

Frica îmi și pusese mâna în piept.

Auz trosnet de vreascuri, frunze târâte de picioare încurcate... pufneli.

— Porcul! rosti Belchim...

D'aproape... pleacă un foc! mai trece nițel, altul la fel!...

— L'a luat! șopti conu Pavel.

Cristea își dresese mâna.

Uite și-un vulpoi! Fugea afurisitul ca pe scripete... A trecut pe dinaintea vânătorilor, cu coada vâlvoiu, înșiruind pietrile în urmă...

Pe mine mă trecu un fior.

— Vezi-l!

Ca să-mi răspundă și-a aplecat ușurel ploapele.

Ursul venea supărat; copoii îl vâltaseră din crovu lui. Li atârnav buzele pline de bale.

S'a oprit din mers: cu capul în toate părțile: parcă ar fi căutat. În vază îi era numai trupul dinainte.

Conu Pavel i-a repezit gloanțele! Răcnea fiara de ne îngrozise. Eu stăteam gata.

Costandache, între noi, sărise și el.

A horcăit ca o butie desfundată și s'a bușit de stâncă.

Căzuse Mărăilă, dar noi ne-am apropiat tot cu băgare de seamă cu puștile întinse.

L'am puricat cu frati-mio Costandache. L-am găsit vindecate, șapte focuri. În șunca dreaptă numa avea trei.

L'am legat laele dinainte și cele dinapoi, două câte două, și printre ele am petrecut o jordine de alun. Cu greu l'am putut urni de jos.

Bătăiașii, după semnal, urcau la deal, zoriți; cu însuflețire socotiau între ei, cum s'au împărțit focurile, cui a picat vânatul cel mare.

Cristea târa după el grăsunul.

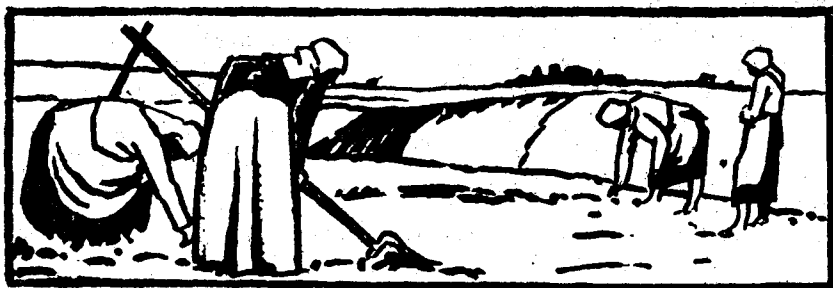
Cu pași grei, așa cum coborau din munte pe vechi vremuri vițeii care așteptau fiară să le ajungă în dreptul pieptului ca să o străpungă, cu sunătorii în frunte, cu hăitașii de două părți, ca aripi — în țâhnetul copoilor și în războinice din corn — cu flintele de-a spatele, am trecut pâraul Teiului; prin Moldovani, pe lângă moară, cu jupîn Mărăilă purtat pe umeri și gătit cu cetină, către sară, am intrat în Pralea.

Conu Pavel făcând mare haz, spusese în gura mare:

— „...Avem ce băga 'n oală astăseară!”

Toate acestea moș Bursuc ni le povestea tihniț, cu o liniște glumeață de care zâmbirăm Roșculeț și cu mine.

VIRGIL CIOFLEC

Atacurile împotriva Coroanei

Toate acțiunile politice, cari în deslănțuirea lor lipsită de cumpăt ajung să treacă dincolo de țința năzuințelor lor normale, sunt dinainte condamnate la o fatală risipire de sbucium inutil. Exagerările au avut totdeauna această soartă tragică: ele au pierit lovite sau de o moarte violentă, sau de una ridicolă. Bunul simț e un judecător care nu cruță...

Iată, pildele ni se înfățișează elocvente chiar înaintea noastră. Un întreg partid, care cuprindea altădată toate forțele reprezentative ale Ardealului și care avea dreptul într'adevăr să vorbească atunci în numele acestui colț de țară, s'a pomenit în fiecare zi tot mai slab și tot mai risipit, redus la o gălăgioasă tovărășie de oameni supărați, — numai și numai pentru că elementele dela conducere au mers cu mult prea departe în exploatarea situației lor particulare. E vorba, încă odată, de acei fruntași ai vieții publice ardelene, cari au pornit la București acum patru ani și jumătate cu intenția de a trage toate foloasele unei solidarități provinciale, și s'au pomenit deodată în plină agitație regionalistă, propovăduind separatismul, și blestemând pe „regățenii” cu cari erau hotărâți să colaboreze în perfectă armonie. A fost, fără îndoială, un calcul practic, care a trecut cu mult peste obiectivul său inițial. Acelaș lucru se petrece și astăzi. Ba, tristul fenomen s'a transpus și în alte regiuni ale României întregite urmând o sugestiune nenorocită, și deunăzi ne-a fost dat să auzim pe niște foarte necăjiți frați de dincolo de Prut, bătându-se în piept la o întrunire publică și amenințând că Basarabia va fi cea dintâi provincie care se va deslipi dela trunchiul Patriei-mame.

Lupta pornită împotriva actualului guvern, de către acea parte a partidelor dela noi, cari cred în eficacitatea demonstrațiilor de stradă și a pâruielilor parlamentare (chiar când acestea strâng într'o tabără combatanți destinați să nu se înțeleagă niciodată) a dat și ea loc unor asemenea nedorite exagerări. Loviturile îndreptate asupra partidului

care se află acum la cârmă cad dela o vreme mult mai departe, și îndrăzneala lor atinge culmi asupra cărora nu se cuvine să se ridice vârtejul pasiunilor zilnice. Acesta este cazul ultimelor atacuri cari au fost îndreptate la adresa Coroanei, de către purtătorii de cuvânt (și de mantale impermeabile) ai așa numitei „opoziții unite“. Unul dintre aceștia, s'a încumetat nu demult să declare într'un *interview*, la o gazetă, că această opoziție „*dă în Rege, ca să simtă d. Brătianu...*“ În Cameră, s'au ridicat glasuri cari au făcut un sever proces de intenții politice, Suveranului, în *Patria* dela Cluj se tipăresc mereu amenințări foarte transparente, iar d. Alexandru Vaida, fost prim-ministru al acestei țări, nu se sfiește să ridice înaintea Palatului sperietoarea, dealtfel destul de caraghioasă, a unui apropiat cataclism social:

— „Straturile largi ale poporului vor face, *mai mult decât pe liberali*, pe Rege răspunzător de toate suferințele și nedreptățile de cari suferă și va suferi.“

Sau, mai departe:

— „Proiectul de Constituție fiind sancționat, el va crea o stare cronică de dispoziție revoluționară și de neîncredere crescândă, nu numai contra liberalilor, ci și a Regelui, în toate unghiurile țării.“¹⁾

Vorbele sunt, fără îndoială, cutezătoare, și desvăluiesc o stare de spirit cu atât mai primejdioasă, cu cât caută să rupă o veche și prețioasă tradiție, care a menținut pe Suveran în afară de arena frământărilor întreceri politice, ca un necesar factor de echilibru.

Au fost, și în România cea mică, de ieri, destule manifestări „anti-dinastice“. Ani de-arândul a apărut *Adevărul* lui Alexandru Beldiman cu acel „motto“ cunoscut: *Să te ferești, române, de cui străin în casă*, încadrându-se în chenar de doliu la fiecare 10 Mai, ziua când se sărbătorea suirea pe tron a regelui Carol; dar ironia populară știuse să desvăluiească substratul acestor ieșiri ale boerului moldovean, prezentându-l cam astfel:

A. V. Beldiman,
Vechi republican,
Cu mare alean
De Domn pământean...

Lupta (cea de altădată) a lui Gheorghe Panu sau *Protestarea* (de scurtă durată) a lui Ion G. Miclescu au fost, la un interval apreciabil, alte două tribune improvizate, de la cari se aruncau nevinovate săgeți împotriva Coroanei. Cealaltă tribună, dela *Dacia*, a cunoscut deasemenea, câteodată, cuvântări în cari unii dintre bărbații politici ai vechiului Regat trimiteau „avertismente“ șefului Statului. Mulțimea, care umplea și atunci fragilele loji ale istoricei săli din „Piața de flori“ a Capitalei, știa însă foarte bine ce fel de obidă se ascunde în dosul spumoaselor perioade oratorice iar Regele defunct avea

¹⁾ Declarații făcute ziarului *Adevărul*, și publicate în numărul 11991 din 24 Martie 1923.

obiceiul să caracterizeze printr'o vorbă, tot așa de elocventă, pe îndârjitul opozant, ori de câteori instalat din nou la putere își arăta pocăința sa.

Unii conducători politici își închipuie că pot urma astăzi aceeaș rețetă a amenințărilor, pentru a ieși din cercul strâmt și supărător al unei prelungite opoziții. În gura dlui Alexandru Vaida, șarja revoluționară împotriva Suveranului sună însă foarte ciudat, în dezacord cu sentimentele poporului nostru din Ardeal, dar mai ales cu tot trecutul corifeilor dela Cluj. Am reprodus în numărul precedent al *Țarei Noastre* un articol scris de d. Vaida în 1916, tocmai pentru a reaminti dovezile de credință și mărturisirile de loialitate pe care gălăgiosul „frondeur“ de astăzi le așternea înaintea tronului Habsburgilor. Omul care își făcea un capital de prestigiu național din împrejurarea că fusese primit odată în audiență de arhiducele Franz Ferdinand, și care se simțea foarte onorat de convorbirile politice pe cari le avea din când în când cu un maior austriac, aghiotant al arhiducelui, nu scăpa niciun prilej de a se prosterna la picioarele Dinastiei atât de vrăjmașe neamului românesc. Exagerata flexibilitate a șirei spinărei, adoptată ieri în chip special pentru împăratul Austriei, s'a prefăcut într'o tanțosă sfidare în fața regelui României. Fostul colaborator dela *Oesterreichische Rundschau* care se oprea servil și lingușitor pentru a se închina la pragul Hofburgului dela Viena mobilizează acum toate fulgerile la *Adevărul* dlui Rosenthal, și le repede împotriva palatului dela Cotroceni. E o schimbare de atitudine, pe care n'o explică decât o singură psihologie : d. Vaida știa atunci de frică ; d. Vaida are astăzi curajul specific al impunității.

Și totuș, pedeapsa va veni, dreaptă și implacabilă, pe seama acestor revoluționari de operetă. Opinia noastră publică îi va lăsa și de data aceasta complect izolați, cum a făcut-o cu prilejul încoronării, dovedind domnilor din comitetul de o sută că înăcritul lor necaz nu poate fi împărțit de restul țării. Nu numai din punct de vedere constituțional, Coroana este pusă la adăpostul oricăror invective din partea partidelor politice, căci Regele care, după o clasică expresie *domnește, și nu guvernează*, nu poate fi făcut răspunzător de faptele miniștrilor săi. Nimeni deci, nu-și poate lua dreptul să critice felul în care Suveranul își îndeplinește prerogativele acordate lui de către Națiune însăș. Cu atât mai puțin, să-l interpeleze în Cameră, să-l someze la *Dacia* și să polemizeze cu el la gazetă.

Dar, mai e ceva. Pentru întreg poporul nostru, și deci și pentru noi, Coroana nu este numai o funcțiune constituțională, ci un simbol al unității naționale. Regele Ferdinand a trecut de mult proba de foc a simțămintelor sale românești, — ceva cu mai mult succes decât d. Alexandru Vaida, — și dragostea pentru poporul său a dovedit-o în mijlocul celor mai grele încercări ale războiului, atunci când curajul său nu a șovăit, nici încrederea în destinele României nu a slăbit. Câștigând astfel inimele noastre ale tuturor și simbolizând triumful încărcat de sacrificiu al unui vis frământat de veacuri, Dinastia înfățișează pentru un lung șir de ani, cel mai singur punct

arhimedic al consolidării Statului nostru tânăr, amenințat încă din afară de nepotolite dușmăni, turburat înăuntru de o imprecisă fierbere de pasiuni. Cei câțiva întârziți exploatați ai gloriosului steag purtat altădată în numele partidului național din Ungaria de ieri, vor trebui să priceapă încă odată, că, nu și-au ales bine nici armele de luptă, nici terenul pe care încearcă să-și atragă adversarii.

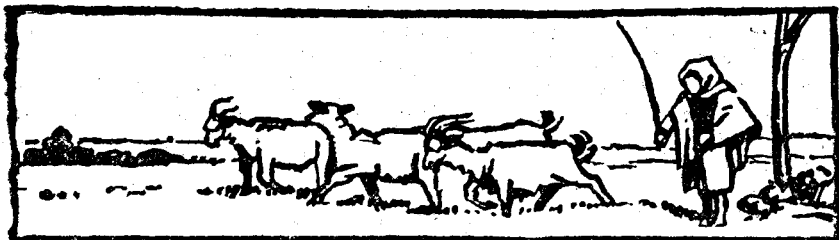
Poporul nu se va gândi să facă răspunzător pe Rege, și încă *mai mult* decât pe liberali, de greșelile guvernului actual, și nici nu va începe să clocotească în sângele lui germenul cronic al revoluției pentru ca, de la înălțimea baricadelor, să readucă în fotoliile lor minișteriale, părăsite cam la repezeală, pe d-nii Ciceo Pop, Aurel Vlad și Mihai Popovici.

Nu. Lumea va sta liniștită, apreciind cum se cuvine pe rizibili vânători de putere, cari și-au făcut un adevărat obicei rătăcind prin potecile încurcate ale unui pustiu de atitudini. Ca o ciudată dovadă de aberație politică, va fi înregistrată deci și ultima ipostază „antidivastică“ a patronilor fostului „guvern provizoriu“ dela Sibiu, în care odinioară dl Iuliu Maniu își lua, din când în când, atribuții de adevărat Suveran...

O aberație care nu va pieri de moarte violentă, ci de o moarte ridicolă.

MOISE NICOARĂ

Războiul economic franco-german

— După două luni de ocupație în Ruhr —

S'au împlinit două luni, de când armata Franței stăpânește Ruhr-ul german. Două luni de muncă încordată și stăruitoare nu au adus încă o hotărîre în marea luptă care s'a încins pe malul Rinului. Adversarii stau față în față, hotărîți de a nu ceda și de a aștepta o biruință care trebuie să vină.

Cuvântul rezistenței răsună încă puternic la Berlin, și ecoul manifestațiilor militariste din Bavaria răspunde cu o nedeslușită amenințare pentru viitor. Reichstag-ul, adunat în ședință extraordinară, a ascultat cu o disciplinată luare aminte și cu un tot atât de disciplinat entuziasm, discursul cancelarului Cuno. Parlamentul german a subliniat prin unanimitatea sa o solemnă protestare adresată lumii civilizate împotriva unei „călcări a dreptului ginților“, săvârșită de guvernele dela Paris și Bruxelles. Germania denunță „nedreptatea“, și cere judecata opiniei publice mondiale.

S'au găsit firește, multe glasuri binevoitoare, cari să prindă cuvântul pornit dela Berlin, și să-l talmăcească în acelaș înțeles. Astfel unii încearcă să scrie istoria, sau mai bine zis să scrie o *nouă* istorie, în care Reich-ul să fie pus în lumina năpăstuitului, lovit de puterea brutală a vrășmașilor săi, iar Franța să treacă în ochii tuturor drept întruparea militarismului imperialist. Toți acești cronicari ai zilei, fac însă o mică greșală: ei își scriu cronica fără să ție seamă de învățămintele trecutului.

Să facem deci o mică rectificare.

La 1871, Germania învingătoare impunea Franței învinse un tratat care zmulgea Republicei două provincii franceze, și îi impunea sarcina unei mari datorii de război. Bismark era însă prevăzător: oștile imperiale nu aveau să părăsească teritoriul francez până ce ultima rată a celor 5 miliarde de franci, nu va fi fost plătită. — Germania purtase războiul în țara vrăjmașului, nimic nu era atins în cuprinsul ho-

tarelor sale, și deci, nu exista o problemă vitală de refacere a unor provincii devastate. Impunerea despăgubirilor se sprijinea astfel numai pe dreptul victoriei. Nici o umbră de dreptate în înțelesul adevărat al cuvântului, nu se găsea la fundamentul condițiunii de pace a Imperiului; el cerea Franței o jertfă care nu găsea nici o idee morală pentru justificarea ei!

E încă vie amintirea felului cum Germania a făcut să se execute clauzele tratatului. Franța a făcut totul ca să plătească cu un ceas mai de vreme decât prevedea actul păcii. Ea și-a încordat toate puterile într'un splendid avânt de solidaritate, și din contribuția neprecupețită a fiecăruia, a reușit să plătească biruința dușmanului, cu mult mai curând decât o nădăjduia chiar el. Pentru a pune capăt ocupațiunii militare, ea a privit, viitorul în față cu hotărârea nestrămutată de a-și împlini obligațiunile, fără să aștepte sau fără să caute să provoace un faliment liberator. Nădejdea unor zile mai bune ea o pusese într'o operă de îndreptare și de înălțare, iar nu în anume porniri distructive.

Și totuși ce aspră a fost purtarea Germaniei imperiale, a doua zi după biruință! Ocupațiunea executată de trupele ei, însemna în tot nordul și estul Franței, o adevărată prelungire a stării de război. Nu era prilej pe care guvernul dela Berlin, să-l piardă, când era vorba de a cere noui concesiuni Franței, sau de a-i impune o altă umilire.

Și de câteori, cancelarului de fier i se părea că acțiunea politică a Republicei, urmărea să atragă simpatiile Europei în ajutorul ei, dela Berlin pornea un cuvânt cinic de amenințare pentru viitor: „să nu se uite că între Germania și Franța, nu e loc pentru intervenția unui al treilea“!

Dece nu recitesc azi cârmuitorii Germaniei, notele pe cari reprezentantul dela Paris al Imperiului le trimetea din ordinul guvernului său, Franței învinse? Dece nu își amintesc ei de tonul în care vor Arnim atrăgea atențiunea Republicei, de câteori se apropia scadența vreunei rate de plătit? Dece nu scoate nimenea din prăfuitele dosare ale diplomației germane, colecția celor câțiva ani, când Imperiul biruitor al Franței, făcea să se execute creanța sa? De sigur, dacă cancelarul Cuno, într'un ceas de liniște, ar face asemenea excursiuni înțelepte în lumea trecutului apropiat, ar trage mari și adânci învățăminte. S'ar lămuri asupra marei deosebiri dintre fapta Germaniei de ieri, și acțiunea Franței de azi. Ar înțelege, că pe când Germania după 1871 executase fulgerător o creanță care era de fapt un bir al forței, Franța după 1919 a lăsat să treacă trei ani de zile fără să primească ceiace i se datora, pentruca abia în 1923 să pretindă reparațiunile fără de cari provincii întregi nu se pot ridica din ruine.

Și dacă ar înțelege aceasta cancelarul Cuno ar începe de sigur să vorbească altfel decât cum a vorbit!

* * *

Sunt însă fapte mai proaspete, cari ar putea explica și mai bine Germaniei de azi, rostul sancțiunilor dela Ruhr. Nu au trecut nici cinci ani, de când reprezentanții Imperiului care se credea biruitor, impuneau la Brest-Litowsk și la București, învinșilor ceasului aceluia, legea lui Brennus. De sigur, că pacea orientală dela 1918, nu au uitat-o cei dela Berlin: e doar opera acestei generații. Și totuși se pare că ea nu ar fi existat nici când.

Să le reamintim oare, de clauza aceea care consfințea o ocupațiune nelimitată a Munteniei noastre, lăsată în totul la discrețiunea oștrilor imperiale? Să le reamintim despăgubirile pe cari și le plăteau înzecit, înainte de orice termen, prin exploatarea asigurată pentru un veac a petrolului românesc și a bogățiilor noastre economice? Să le reamintim de acapararea întregii noastre vieți industriale și agricole, în puterea căreia închiriau cu o mie de lei pe an șantiere navale și rechiziționau fără nici o restricție rodul câmpurilor românești? Oricât de slabă ar fi memoria celor dela Berlin, ei nu au putut uita strigătul de biruință, pe care unanimitatea națiunii teutonice, l'a înălțat atunci spre cerul, unde un „Gott” german, prezida la o asemenea operă de dreptate și de umanitate!

Astfel executa Imperiul, pe învinșii războiului. Ucraina toată, ocupată dela Tangarok până la Kiew, se prefăcuse într'o colonie, din care forța germană storcea toată bogăția țării. Și aceasta după ce consfințise în tratat, o pace fără contribuții de război, așa cum se cuvea pentru iubitul proletariat al Rusiei.

Când soarta a făcut însă ca rolurile să fie răsturnate, — și dreptatea a început să aibă un alt înțeles la Berlin decât acela pe care îl avea în ajun. Sunt mulți aceia cari, mișcați de lacrimile pe cari azi le varsă fără demnitate și fără bun simț cărmuitorii Republicei germane, acuză brutalitatea Franței. Să fim însă mai puțin slabi de înger: să ne ridicăm de asupra prezentului, și să privim și în trecut și viitor. Făcând aceasta, vom vedea în Franța și în Belgia nesfârșite ruine și o mizerie dureroasă care cuprinde fostele regiuni de luptă; în acelaș timp însă, vom avea în Germania priveliștea uzinelor cari lucrează, a industriei care prosperează, a țării întregi, lipsită de puștiirile războiului, și bogată totuși sub aparența înșelătoare a unui faliment oficial.

În dezechilibrul acesta, vom găsi rațiunea zilei de azi, și îndreptățirea cea mai bună a acțiunei energice a Franței și a Belgiei.

* * *

A se face, după două luni de ocupațiune, bilanțul de profit și de pierderi, al acțiunei militare a Franței și a Belgiei, ar fi de sigur o grășeală. Sunt unele sforțări politice, cari tind la un rezultat mare și greu de atins, și cari din cauza aceasta, sunt calculate pe temeiul unui factor hotărîtor: timpul.

Acesta e cazul ocupațiunii Ruhr-ului. Pentru a impune voința lor Germaniei revoltate pe față azi împotriva tratatului dela Versailles, puterile aliate au izolat-o de centrul vieții sale economice. Prin aceasta ele au întreprins o acțiune care va duce în mod neîndoios la rezultatul dorit. Mai curând sau mai târziu, Germania se va sufoca în închisoarea în care a fost înlănțuită. Lipsită de materia primă din Ruhr și de sprijinul industriei renane, ea se va prăbuși sub valul sutelor de miliarde de mărci pe cari le imprimă în fiecare lună, pentru a putea prelungi o rezistență nenorocită. Ziua acestei scadențe va veni sigur: în lupta aceasta uriașă între două voinți, va birui în mod fatal aceea care se sprijinește pe puterea dreptului câștigat, cât și pe puterea armelor ei.

Această nu însemnează însă, că ceasul acela a sunat, sau că e foarte aproape. Germania lui Cuno, care a legat soarta ei de soarta marilor ei industriști și capitaliști, și care azi susține un adevărat război pentru a apăra pe profitorii războiului de ieri, are destulă putere ca să reziste încă. Cât timp va dura această rezistență?

Dacă nici un factor nou nu intervine în această luptă, dacă o defecțiune morală sau o criză economică neașteptată nu pleacă balanța cu un ceas mai de vreme, e cu puțință ca Reich-ul să înfrunte războiul economic de azi, cu îndârjirea cu care în trecut l-a înfruntat pe acel militar, în care s'a prăbușit puterea lui. Vom vedea poate, tot anul acesta trecând, fără să aducă rezultatul decisiv. Candelă care arde în Germania, are în fiecare zi, mai puțin untdelemn. Lumina ei e tot mai slabă și mai nehotărâtă. Glasuri pline de ură în ajun, rostesc acum cuvântul tratatelor posibile. Ziare și oameni politici încep să privească îngrijorați viitorul. Mulți se întreabă care e rostul acestei noui încordări a națiunii germane, care fără îndoială se va sfârși cu o nouă ruină.

Legenda țesută la Berlin, a ridicării împotriva Franței a opiniei publice mondiale, se destramă ca un vis țesut departe de realitate. Oricare ar fi politica Angliei, ea nu se va pune niciodată în calea Franței; oricare ar fi influența germanilor în America, Statele Unite nu vor interveni în contra Republicii franceze. Rusia e prea bolnavă ca să se poată mișca, și prietenia ei pentru reacțiunea dela Berlin nu a fost încă pusă la o grea încercare. Atunci de unde să vie ajutorul acela neașteptat, pe care romantismul guvernului german întemeia o litică de sinucidere națională?

De sigur, mulți regretă azi ceea ce au întreprins ieri, după cum vor regreta mâine ceea ce nu au făcut azi!

* * *

Sunt multe semne cari prevestesc acest sfârșit. În Ruhr opera de ură a guvernului german, din ce în ce mai neeficace asupra mulțimei muncitoare, s'a manifestat prin uciderea câtorva oameni nevinovați: sunt ultimile spasmuri ale neputinței.

Pe măsură însă ce crește fierberea și deznădejdea în tabăra germană, din câmpul aliaților se răspunde cu mai multă liniște, cu o mai sigură organizare a ocupațiunii, cu o mai încrezătoare așteptare a viitorului. Energiei celei mai neînfrânte îi urmează acte de pacinică activitate, cari redau viața Ruhr-ului, sabotat de funcționari și boicotat de greviști. În ceasul în care un ofiter și un funcționar francez cădeau răpuși la Buer de mâna criminală a unui fanatic, la Bruxelles, cărmuitorii Franței și Belgiei luau ultimile hotărâri în cel mai perfect acord, pentru continuarea colaborării lor politice și militare.

Și astfel discursului din Reichstag al cancelarului Cuno, îi răspundeau din capitala Belgiei, șefii guvernelor aliate, în laconica formă a unui comunicat:

„Până nu vor fi plătite reparațiunile, sau nu vom primi garanții efective, noi nu vom părăsi Ruhr-ul.“

Paris, 24 Martie 1923.

VINIILĂ PETALA

Viața literară

Literatura de război

Pădurea spânzuraților, roman de d. Liviu Rebreanu

Romanul *Pădurea spânzuraților* e plămădit din acelaș aluat pe care l'a pus la îndemâna scriitorului de astăzi teribila dramă a războiului. Autorul lui, d. Liviu Rebreanu, după cât știm, n'a avut plejeul să ia el însuș contact cu sângerosul sbucium din tranșee. N'are de mărturisit prin urmare obsedante impresiuni personale și nu ridică înaintea noastră viziunea propriilor sale amintiri. Ardelean de origine, trecut mai târziu în vechiul Regat, d. Liviu Rebreanu a stat, — ni se pare, — în timpul războiului nostru de desrobire, la București sub ocupația inamicului. Cartea sa e închinată însă: „*în amintirea fratelui meu Emil, spânzurat de unguri pe frontul românesc în anul 1917*“. Bunăvoința noastră este astfel prinsă dela început pentru această povestire plină de umbre triste, în dosul cărora a pâlăit odată, probabil, însăș realitatea crudă.

Pădurea spânzuraților ar dori să fie o înfățișare sbuciumată a tragediei colective care s'a rostogolit în sufletul fiecărei „cătane“ împărătești din Ardeal împinsă la moarte pe toate fronturile Monarhiei, pentru a apăra o cauză care era aceea a dușmanilor noștri seculari. Chinul acesta, pe care l'au cunoscut atâția, la ispitit în mod firesc năzuințele de analiză ale prozatorului, și cadrul în care s'a desfășurat, un cadru de urgie și măcel fără înțeles, a ademenit la rândul lui mari posibilități de creațiune.

Apostol Bologa, eroul romanului, este unul din acei nenumărați purtători de uniformă cezaro-crăiască în a cărui conștiință s'a pus covârșitoarea problemă a monstruoziității morale de a lupta împotriva fraților săi de dincolo de pădurile Carpaților, porniți să descătușeze Ardealul din strânsoarea lui de foc. Apostol Bologa, răsărit dintr'o veche familie de români dârzi și neînfricați, pornește însă la război desbrăcat de

foarte multe „prejudecați”, și mai ales desfăcut de orice credință națională. Tânărul locotenent de rezervă se luptă bine, e rănit greu într-o ciocnire cu inamicul, și înfârșit, e chiar decorat. Dar, iată că în scurtă vreme, începe revenirea la realitate. Și aci, să ne ierte d. Liviu Rebreană, începe partea plină de imperfecțiuni a romanului. Acest Apostol Bologna, care poartă încă în inimă icoana tatălui său, un neîmpăcat luptător împotriva opresiunii maghiare, și care ar putea să ia contact de adreptul cu nenorocirea poporului său înțelegând porunca pe care i-o înfige în sânge glasul zugrumat al neamului, acest Apostol Bologna se pierde în banale discuții de popotă ofițerească, e chinuit de vederea executării unui „trădător de patrie” care a încercat să fugă la inamic, e impresionat de văicăreala unui camarad ceh care se învinovățește singur de lașitate, și e prins la urmă de dragoste trupească pentru o ungueroaică, fiica groparului dintr'un sat de munte. Ne este greu să urmărim pe drumul acesta, reînvierea sufletească a eroului *Pădurei spânzuraților* și să deslușim ițele nevăzute cari îi prefac sufletul.

În schimb însă, ultima „carte” a povestirii, aceea care urmează după prinderea și judecarea la moarte a lui Apostol Bologna, e scrisă luminos, liniștit, cu o aleasă undă de misticism. Osânditul la ștreang își oferă grumazul împăcat cu sine, ducând subțiri și ghiara spânzurătoarei o adevărată revelație a divinității. Sfârșitul acesta, de câteva rânduri, ar putea să scuze și un roman cu mult mai nereușit: — „Atunci Apostol fu împresurat de un val de iubire isvorâtă parcă din rărunchii pământului. Ridică ochii spre cerul țintuit cu puține stele întârziate. Crestele munților se desemnau pe cer ca un ferestruu uriaș cu dinții tociți. Drept în față lucea tainic luceafărul, vestind răsăritul soarelui... Apostol își potrivi singur ștreangul, cu ochii însetați de lumina răsăritului... Pământul i se smulse de sub picioare. Își simți trupul atârănând ca o povară. Privirile însă îi sburau, nerăbdătoare, spre strălucirea cerească, în vreme ce în urechi i se stinge glasul preotului:

— Primește, Doamne, sufletul robului tău Apostol... Apostol... Apostol...”

Cu aceste scăderi, cu aceste limpezimi, *Pădurea spânzuraților* merită să fie citită. Sunt aici pentru mulți, revederi dureroase și răsar din toate unghiurile fantomele cunoscute ale unor zile de osândă și desnădejde. Lectorul va schița, fără îndoială, o oarecare nemulțumire pentru câteva pagini de o banalitate prea cenușie, va trece repede peste altele, cari nu par să fi fost legitimate de o puternică inspirație, dar va aprecia toate frânturile de lumină aruncate, postum, în besna unei nemiloase inchiziții.

Și nu va zice, în orice caz, că romanul d-lui Liviu Rebreanu e un volum de prisos.

al. a. h.

Cronica politică

— Campania împotriva Constituției —

Metodele de războire împotriva guvernului ne transpun tot mai mult în lumea comediilor nemuritorului Caragiale. Dela tunătorul glas al d-lui Ciceo Pop (care e deajuns să rostească într'o adunare cuvântul introductiv: *Fraților!* pentruca oratorul să isbucnească în sughituri iar sala în frenetice urale) și până la simpaticul domn Pavlică Brătășanu (această perfectă „coană Efimiță“ a luptei împotriva... *reacțiunei*) — toată galeria cunoscuților eroi a fost desmormântată și și-a făcut apariția pe arenă. Ei țin discursuri la *Dacia*, despre „libertățile publice“ amenință pe Suveran cu o revoluție gata să reediteze „republica“ dela Ploești, iar în fața noului proiect de Constituție au adoptat exact punctul de vedere al amicului nostru Farfuridi. Au declarat Parlamentul inexistent, dar au venit să ia parte la ședințele lui, au discutat Constituția, dar au declarat-o nulă și neavenită. Nici predecesorul lor nu era mai inconsecvent când declară: „să se revizuiască, primesc, dar atunci să nu se schimbe nimic, ori să nu se revizuiască, dar atunci să se schimbe numai pe ici și pe colo, anume în punctele cele mai esențiale.“

Adevărul este că partidele național și țărănist, cari alcătuiesc actuala „coalitie de doi“, nici măcar nu s'au înțeles asupra proiectului de Constituție pe care să-l opună proiectului partidului liberal. După cum bine știm, țărăniștii au aclamat în congresul lor dela Iași, un program constituțional redactat de d-l Constantin Stere, dar partidul național n'a declarat niciodată că și-l însușește, ba mai mult, o seamă din fruntașii săi l'au combătut violent, arătând că e inspirat de-ade dreptul din circulările Sovietelor dela Moscova... Cât privește partidul național, și aici cași în alte domenii, el n'a prezentat niciodată cel puțin o scurtă declarație principială, pentru a-și arăta preferințele constituționale. Există, ce e drept, un fel de proiect de Constituție, compilat de savantul d-l Romulus Boilă dela Cluj, dar niciodată șeful autorului lui care e și unchiul partidului național — am numit pe d-l Iuliu Maniu — n'a mărturisit că adoptă proiectul celui mai devotat partizan, pentru uzul nepoșilor săi.

Iată pentruce campania „opozității-unite“ împotriva Constituției liberale nu poate deștepta niciun ecou deosebit în mijlocul adevăratei opinii publice. Oamenii

de bun simț pricep în primul rând anomalia situației. Căci, presupunând prin absurd că în urma atacului cu gaze asfixiante dela Camera, guvernul d-lui Ion I. C. Brătianu s'ar fi predat, cedând locul lui bine-mirositorilor învingători, ne întrebăm, ce ar fi pus coaliția național-tărănistă în locul proiectului de Constituție actual, care ar fi fost înmormântat? Proiectul partidului țărănesc, calificat ca *bolșevic* de către inși-și aliații săi de acum? Ar fi fost imposibil. Proiectul partidului național? Acesta este admirabil, este monumental, este excelenț, dar nu există. Un proiect nou? Lăsăm pe cetitori să judece cam ce fel de Constituție ar ieși dintr'o comisie în care ar trebui să se înțeleagă asupra naționalizării subsolului, să zicem, miliardarul proprietar de terenuri petrolifere d-l Mihail Cantacuzino, cu d-l dr. Lupu, autorul celebrului proiect de lege care rechiziționa toate palatele de pe calea Victoriei.

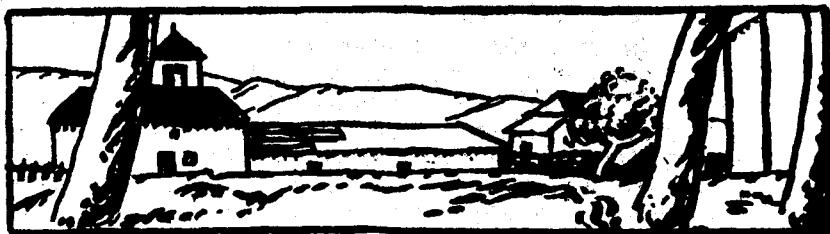
Am urmărit și noi seria de întruniri cari s'au ținut la București și în provincie. Lăsând la o parte ridicolul șir de baricade pe care conducătorii manifestației l'au realizat întorcând spatele lor impermeabile pentru a rezista mitraliei de apă îndreptată asupra-le de tulumbele primăriei, — mărturisim că n'am putut să câștigăm impresia unei vițoroase împotriviri a democrației față de o Constituție care să primejduiască libertățile cetățenești. Ne-am impus ca o datorie de conștiință să analizăm aci, în cruda lumină a adevărului, faptele cari se produc, și nu putem să nu recunoaștem acest lucru. În toate cuvântările rostite la Camera, în toate vorbele rostogolite în întruniri publice, n'am deosebit niciodată, un singur gest de analiză osânditoare a cuprinsului Constituției liberale. Cu atât mai puțin, se înțelege, am văzut înfățișându-se un punct de vedere clar și categoric din partea răsvrățiților vânturători de „tiribombe“... Cetățenii adunați așteptau în mod firesc, să li se spună: iată pentru Constituția pe care vrea s'o voteze Parlamentul actual este o primejdie pentru viitoarea dezvoltare a țării acesteia și iată Constituția care, credem noi, că trebuie dată României-intregite pentru a-i asigura o organizare democratică.

Nu s'a făcut însă așa. Și atunci, mulțimea a înțeles pentru ce alte partide politice, ca partidul poporului sau partidul naționalist-democrat (ba, nici chiar partidul socialist) nu s'au înhămaț, la acest turneu gălăgios, n'au luat parte la aranjarea exploziei fiiolelor puturoase, n'au intervenit în concursurile de box organizate în dealul Mitropoliei, n'au pus în funcțiune urutorile dela Moși și n'au făcut front comun în fața dușurilor administrate de pompierii Capitalei.

Aceasta nu însemnează însă, că nu roiesc de pretutindeni nemulțumiri împotriva guvernării liberale. Aceasta nu însemnează că țara a uitat algerile rușinoase făcute de dl general Văitoianu sau suportă în liniște costisitoare experimentări financiare ale dlui Vintilă Brătianu. Nicidecum. Constituția pe care o ținut cu orice preț șeful guvernului actual s'o vadă realizată, nu e un *panaceu* universal, merit să indulcească dintr'odată toate necazurile de cari suferim: necazurile și materiale și sufletești ale unei guvernări nepricepute și brutale. Dar, exigențele obștești nu pot fi împăcate nici cu simulăcru de revoluție pe cari îl pregătește popa Man dela Gherla alături de dl Derussy din Bizanț. Toată răzvrătirea de azi ni se pare deci un anemic foc de paie, dela care nimic nu poate să se aprindă, dar care nici nu poate să încălzească pe nimeni...

Votarea Constituției e acum îndeplinită. Care va fi noua platformă de luptă a „opozității unite“?

ION BALINT

GAZETA RIMATĂ

O nuntă de argint

Serbăm, azi, o aniversare,
Și gândul nostru 'n urmă sboară:
„Gazeta“ Țării Noastre-apare
A douăzeci și cincea oară...
Sunt tot atâtea săptămâni
De când ne-am cununat aici
(Nu spuneți că suntem bătrâni!)
Cu un subiect plin de lipici.
I-am fost fidel, ca un ceasornic,
— Nu orice jurăminte mint —
Și, ne-a slujit în chip statornic...
E nunta noastră de argint.

Ghiulukă, zâmbitor, ne-a dat
O binecuvântare mută,
Și Blaju 'ntreg ne-a gratulat
Și martori am avut... o sută.
Era partidul național
Pe atunci, un mire drăgălaș,
Un fin gentil (și regional) —
Iar domnul Goga i-a fost naș.
Și, legea după cum prescrie,
Noi pas cu pas l'am urmărit
În lunga lui călătorie,
Pe ori și unde-a rătăcit.

Am fost cu Vaida'n Capitală
Și-am asistat și la obstrucție,
Am fost cu popa Man prin hală
Și cu Dobrescu la instrucție,
Cu Ciceo-Pop pe baricade
Am stat eroinic, sub umbrele,
De ne udară cum se cade
Cu „tiribomba“ pân' la piele...
Am zăbovit apoi adese
Cu Roman Deneș la o țuică,
Pe propriile noastre spese,
Și ne cânta de jale Buică...

Am petreatat cu Brătianu
(I-am spus că facem revoluție)
Și am redactat cu Sâmpăleanu
Un nou proiect de Constituție.
Am părăsit apoi Dieta
Și-am mai „lumpăruit“ un pic
Când cu Mihai făceam naveta
Între — Alcazar și Majestic.
Pornind apoi într' un turneu
Dela Teiuș la Barcelona
L'am dus pe Coltor la Șimleu
Și pe Boilă la Sorbona...

O, noi n' avem nici un motiv
Să criticăm o alianță
C'un fond atât de distractiv:
Ea n'a fost o mezialianță!
Și totuș, în acest moment
Avem o presimțire parcă,
Și de-un funebru sentiment
Intregul suflet ni se 'ncarcă.
Vai! pân' la nunta cea de aur
Partidul național, săracu',
Va odihni pe foi de laur,
Și-om plânge, văduvi, cât e veacu'...!

BARBU LĂUTARU

orchestră națională, pentru
nunți, serbări și înmormântare

INSEMNĂRI

O gazetă pentru popor. În cursul lunei Aprilie va lua ființă în Cluj o mare gazetă pentru popor, cu numele „*Gazeta Poporului*“, având scopul de a răspândi în mijlocul țărâniei noastre ideile politice pe cari le profesăm la această revistă. Noua gazetă, care va apărea săptămânal, va fi redactată de cunoscutul scriitor Septimiu Popa. Cel dintâi număr va vedea lumina tiparului probabil chiar înainte de sărbătorile Paștilor.

Autonomia Ardealului. D. Vasile Goldiș, vice-președintele partidului național, înainte de a pleca în străinătate pentru a-și îngriji zdruncinată sa sănătate, a mai stat odată de vorbă cu prea cunoscutul ziarist amator d. Costa-Foru dela *Adevărul*, trimițând prin intermediul acestui organ al naționalismului pur, toată binecuvântarea sa patriotică nouilor antidinastici dela București. Nu e multă vreme decând acelaș domn Vasile Goldiș (tot în calitate de vicepreședinte al partidului național) tuna și fulgera în *Românul* dela Arad împotriva țărăniștilor, și pleda pentru o apropiere de partidul liberal. Astăzi lucrurile s'a schimbat, iar d. Rosenthal înregistrează cu o deosebită satisfacție regretul postum al frunțașului arădan, care e de părere că „*era mult*

mai bine dacă la Alba-Iulia se proclama atunomia Ardealului.“

Declarația aceasta, noi o socotim ca o justă satisfacție a celor scrise de noi în această revistă.

D. Octavian Goga a arătat aci că d. Vasile Goldiș nu râvnea nici la 1914, după declararea războiului decât la această *autonomie*, pe care cățiva corifei ai partidului național au încercat s'o strecore și la Alba-Iulia, în mijlocul entusimului popular... S'au găsit atunci cu prilejul acestor grave destăinuirii, mulți cari așteptau o desmintire din partea celor vizati. Tăcerea, ea însăș, era un început de recunoaștere a adevărului. Insfârșit iată mărturisirea întreagă: *era mai bine, dacă la Alba-Iulia se declara autonomia.*

Iată, acum d. Szilágyi are din nou cuvântul, în Camera dela Budapesta. Iar dumneavoastră, bravi *sinnfeineri* din consiliile de administrație dela Blank și Banca românească, adunați încă odată poporul ardelean, — astăzi așa de nemulțumit, — și încercați să-l convingeți să se rupă din trupul, pe veci încheșat, al României. Rezultatul, îl veți vedea...

† **Dimitrie Onciul.** A încetat din viață, la București, unul dintre cei mai merituoși și mai fideli slujitori ai științei românești: Dimitrie Onciul, profe-

sor universitar și președinte al Academiei române. Este o pierdere care va fi adânc simțită de cultura noastră națională. Severul istoric bucovinean, înrădăcinat în plina sa maturitate la București, a rămas toată viața în mod voluntar departe de frământările lumii noastre publice, închinându-se cu o pasiune neînfrănată aridului studiu al istoriei noastre vechi. Dar, în cadrul riguros al cercetărilor sale migăloase și precise, Dimitrie Onciul a oferit o contribuție neîntreruptă și de neprețuit în folosul marelui idei a românizării, spre apărarea căreia s'a rânduit cu toate puterile sale. Inchinând în deosebi truda bogatelor sale cunoștințe pentru a lămurii definitiv problema continuității elementului român în vechea Dacie, el este acela care a răspuns pe vremuri cu un răsunător succes dușmănoasei teorii a lui Rössler, câștigând o biruință pe seama mândriei noastre de rasă.

A fost un soldat sobru, hotărât și dărz în războiul pe care-l purta pentru ocrotirea unor scumpe tradiții. Steagul pe care l-am ridicat și noi aici, la *Tara Noastră* se apleacă, ușor asupra mormântului lui proaspăt.

In Banatul înstrăinat. Alegerile legislative din Serbia au dat și pe seama elementului românesc din Banatul înstrăinat, un deputat în persoana d-lui dr. Jianu, avocat în Alibunar. Avem înaintea noastră programul politic al „partidului român din regatul Sârbo-Croato-Sloven“, și ne simțim adânc înduioșați în fața timidelor revendicări ale acestor frați ruși dela trupul Patriei lor. Ei cer școală în limba lor maternă românească, cer să se bucure de darurile reformei agrare, cer ca numele vechi al satelor lor să rămână neschimbat, și cer ca „feciorii români bănățeni să fie lăsați să-și facă slujba soldățească mai aproape de casele lor,

neputând suferi clima grea a Macedoniei și Albaniei.“

Va putea glasul unui singur reprezentant în Skupcină, să obțină izbânda acestor legitime năzuințe?

Deocamdată, vom schița aci un gest de mirare, față de muțenia complectă cu care presa liberală a întovărășit acest act politic al românilor din Serbia. Aceeaș presă, acum patru ani, pe vremea când d. Ion I. C. Brătianu trântea supărat ușile Conferinței de pace în loc să caute să obțină o frontieră mai dreaptă, nu mai putea de dragul integrității Banatului. Astăzi, toate acestea s'au uitat, nu mai sunt la ordinea zilei. Bieții români dela Biserica-Albă, ei nu mai pot sluji ca platformă electorală politicianilor noștri.

„Era mai bine subț Tisza!“ Intâmplarea face să ne cadă în mâini un răzleț și dureros document electoral al altor vremi (după cari par să mai suspine încă unii matadori politici dela noi) și desprindem mai jos câteva rânduri, pentru a reaminti și celor cari se prefac a fi uitat, cum se făceau alegerile în Ardeal pe vremea stăpânirii maghiare :

„Ce s'a întâmplat însă, îndată ce am ajuns în Cehul Silvaniei? După ce gendarmii ne-au oprit în ulița orașului și ne-au căutat până la piele ca nu cumva să avem la noi arme, după ce s'au luat bătele până și dela moșnegi, cari își impropteau bătrânețele, acolo în fața gendarmilor și a cătanelor cei puși să păzească buna rânduială și viața oamenilor au asmuțit asupra noastră cetele de bătauși aduși din depărtări anume pentru aceasta și-au lăsat să se arunce cu pari și drugide fier asupra noastră, cari n'aveam nimic în mână. Peste 30 de inși am fost roșiți de sânge, ba unii în urma ranelor căpătate am ajuns chiar în gura morții.“

Acesta e un fragment din „Cuvântul

către alegătorii din Cehul Silvaniei, adresat în urma alegerilor din 1905, de regretatul fost președinte al partidului național George Pop de Băsești, al cărui monument se va desvălui în curând. Apologeții „regimului lui Tisza“ pot să vină să-și rumege nostalgia la mormântul inimosului luptător de odinioară.

Guvern tare și alegeri libere. Confrații noștri dela *Patria* cred că sunt la largul lor repezindu-se împotriva declarațiilor recente făcute de d. general Averescu asupra situației politice și, prin urmare, pot descifra în cuprinsul acestora, o seamă de „contraziceri“. În special, inteligenții noștri adversari își inchipuie că șeful partidului poporului a intrat într'un grav conflict cu logica, atunci când a afirmat că singura soluție a crizei ar fi: un guvern tare, care să garanteze alegeri libere. — „Cum guvern tare și alegeri libere? se întreabă, candidă, *Patria*. Acesta este un *non-sens*“.

Serios? Noi recomandăm o atentă recapitulare a alegerilor pe cari le-a făcut regimul actual; că guvernul Brătianu a fost, dela început, un guvern slab, nu mai încapă nicio îndoială că n'a făcut alegeri libere, asta o știe și d. general Văitoianu.

Mă rog, dacă am presupune (ce nu se poate presupune?) că d. Iuliu Mașu ar fi însărcinat cu formarea cabinetului, să răspundă *Patria*, acesta ar fi un guvern tare sau n'ar avea de gând să facă alegeri libere?

Aud?

Noul 1907. D. Ion Mihalache și-a luat după cum se vede foarte în serios rolul său de profet al revoluției, căci, iată-l amenințând pe Rege cu un nou 1907: — „A mai fost odată la 1906 un mare chef în țară, dar abia s'a desprimăvărat în 1907 și se știe ce a urmat; Regele să ia aminte“.

Acestea sunt propriile vorbe rostite de fostul învățător dela Topoloveni. Dacă ar fi să desbatem serios ridicola amenințare, ar trebui să reamintim că răscoala din 1907 a izbucnit dintr'o stare de lucruri de-asupra căreia reforma agrară a așternut de mult; alte preocupări. Credem însă că oste-neala noastră ar fi inutilă.

Ne mărginim deci să lansăm unica obiecție că răsvrătirea țărănească de acum șaisprezece ani a fost îndreptată mult *împotriva* dlui Adolf Stern, decât *pentru* dl Adolf Stern. Acest amănunt îl va lua în seamă, credem, chiar și dl Mihalache.

„MICA” SOCIETATE ANONIMĂ ROMÂNĂ MINIERĂ

Activ	Bilanțul general încheiat, la 31 Decembrie 1922.				Pasiv
Casa, numerar și disponibil la bănci		27.402.570	41	Capital	26.000.000
Aționari, emisiunea II-a		24.350	—	Fond de rezervă	1.330.466
Efecte publice și acțiuni		8.476.176	80	Fond de prevedere pentru ajutorul Personalului	151.107
Concesiuni de Cariere de Mica	698.000			Fond pentru impozite	3.000.000
Secțiunea Exploatării Minelor de Aur și cărbuni din Brad	9.000.000			Diverși Creditori	8.766.270
Concesiuni și Permise de Expl. achiziționate în cursul an. 1922	5.828.000	15.526.000		Dividende pentru 1920 și 1921	70.235
Concesiuni de păduri		1.228.745		Sarcini hipotecare asupra imobilelor	374.280
Conces. Expl. Carierei de piatră	1.800.000			Cont Tranzitoriu cu Secțiunea Exploatării Minelor de Aur și Cărbuni din Brad	
Amortizare	200.000	1.600.000	18.354.745	Profit și Pierdere	
Imobile București	14.163.502			Beneficiul raportat din exercițiul 1921	9.756
Amortizare	863.502	13.300.000		Beneficiul net al exercițiului 1922	20.358.704
Imobile Voineasa (Magazii bărci)	303.405.40				
Amortizare	151.705.40	151.700			
Imobile Brad	257.670.46				
Amortizare	25.770.46	231.000	13.683.600		
Mobilier	281.046.75				
Amortizare	281.046.75		1		
Inventarul Exploatării Voineasa	110.926.71				
Amortizare	43.474.80		67.451		
Garanții depuse			50.300		
Diverși debitori			5.181.719		
Aur și Argint în lingouri	2.589.202				
Mică brută și prelucrată	202.000		2.791.202		
Automobile	310.000				
Uzajul	140.000		170.000		
			76.202.116	72	76.202.116

CONTUL DE ORDINE ȘI EVIDENTE

Garanții Statuare	585.000	Deponenți de Garanții Statuare	585.000
Efecte în Garanții	100.000	Deponenți de Efecte în Caranție	100.000
Efecte în depozit liber	237.000	Deponenți de Efecte depozit liber	237.000
Efecte în depozit liber la Bănci	2.169.600	Deponenți de Efecte depozitil liber	2.169.500
	3.091.500		3.091.500

Președintele Consiliului de Administrație:
General Al. Averescu

Director General:
Ing. I. Gîgurtu

Șeful Contabilității:
R. Ed. Bubeneck

VERIFICAT ȘI GĂSIT CONFORM CU REGISTRELE

Censorii: *Al. Apostolu,*

Th. Deleanu,

H. Guck'er,

Dr. E. Micșinescu,

Dr. H. Zahareanu

CONTUL PROFIT & PIERDERE

încheiat la 31 Decembrie 1922

Debit					Credit
Redeventa Voineasa	460.000		Raport din Exercițiul 1921	9.756	58
Cheltuieli Generale de exploatare, salarii, impozite, întreținerea imobilelor, etc.	2.730.341	90	Beneficii din exploatarea minelor și diverse beneficii	25.979.111	24
Amortismente	2.430.064	66			
Beneficiul net pr. 1922	20.368.461	17			
	25.988.867	82		25.988.867	82

Președintele Consiliului de Administrație:
General Al. Averescu

Director General:
Ing. I. Gigurtu

Șeful Contabilității:
R. Ed. Bubneck

VERIFICAT ȘI GĂSIT CONFORM CU REGISTRELE

Censorii: *Al. Apostolu,*

Th. Deleanu,

H. Gucker,

Dr. E. Micșiușescu,

Dr. H. Zahareanu

Dacă doriți zaharicale fine cereți

CLUJ, Telefon 6-48 și 6-65 :: ::

Lloyd 1357 2-52

„MELISSA“

► Berile fabricii de bere Cell din Cluj ►

Berea nutritoare
Hercules

Specialitatea brună din maiză dublu și

Berea

Monostor
— — deschisă — —

Depouri și reprezentanțe în provincie:

Gherla, Dej, Jibou, Șimleul Silvaniei,
Tâsnad, Huedin, Gilău, Iara-de-Jos, Mociu,
Uioara, Aiud, Oradea-Mare, Careii-Mari,
Satu-Mare, Baia-Mare, Șomcuta-Mare,
Sighetul Marmăției ș. a. m.

Către abonați!

În fața jertfelor enorme ce le aducem pentru a da cititorilor noștri o revistă bine îngrijită atât din punctul de vedere al conținutului cât și al formei, — administrația revistei „Țara Noastră“, roagă pe onorații săi abonați să binevoiască a achita abonamentele restante, ca să putem scoate ne-stânjeniți revista în aceleași condiții, ca și până acum.